

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Patent- och marknadsdomstolen

DOM
2021-12-02
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
PMT 10831-20

PARTER

Kärande

Ruben Eliassen
Sagbruksveien 14 A
3617 Kongsberg
Norge

Svarande

1. Bonnierförlagen Aktiebolag, 556023-8445
Sveavägen 56
111 34 Stockholm

2. Mari Jungstedt
Havregatan 2
118 59 Stockholm

Ombud för 1 och 2: Advokaten Erik Ficks och jur.kand. Sofia Studencki
Roschier Advokatbyrå AB
Box 7358
103 90 Stockholm

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsdomstolen lämnar Ruben Eliassens talan mot Bonnierförlagen Aktiebolag utan bifall.
2. Patent- och marknadsdomstolen lämnar Ruben Eliassens talan mot Mari Jungstedt utan bifall.
3. Ruben Eliassen ska ersätta Bonnierförlagen Aktiebolags rättegångskostnad i Patent- och marknadsdomstolen med 601 920 kr, allt avseende ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.
4. Sekretessen enligt 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på de uppgifter som föredragits inom stängda dörrar och som återfinns i aktbilaga 4 (samma som aktbilaga 89), aktbilaga 5 (samma som aktbilaga 92), aktbilaga 27 (samma som aktbilaga 95) och aktbilaga 118 – i den mån uppgifterna inte tagits in i denna dom.

Dok.Id 2459602

Postadress
Box 8307
104 20 Stockholm

Besöksadress
Rådhuset,
Scheelegatan 7

Telefon
08- 561 654 70
E-post: stockholmstingsratt@dom.se
www.stockholmstingsratt.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Ruben Eliassen och Mari Jungstedt är båda verksamma som författare. De levde i ett samboförhållande under åren 2012–2015 och påbörjade då den s.k. *Gran Canaria*-serien tillsammans.

Ruben Eliassen och Mari Jungstedt ingick den 3 december 2013 ett förlagsavtal med dåvarande Albert Bonniers förlag, numera Bonnierförlagen Aktiebolag (Bonnierförlagen, förlagsavtalet). Förlagsavtalet avsåg de två första böckerna i *Gran Canaria*-serien. Genom avtalet gav Ruben Eliasson och Mari Jungstedt Bonnierförlagen ensamrätt att ge ut verken i bokform på svenska. I avtalet angavs även att författarna överlät sin rätt till ersättning enligt avtalet till agenten Partners in Stories AB (Partners in Stories).

Den första boken i *Gran Canaria*-serien ”En mörkare himmel” gavs ut i Sverige under 2014. Arbetet gick i huvudsak till så att Ruben Eliassen skrev om den norska karaktären Kristian Wede och Mari Jungstedt om den svenska karaktären Sara Moberg. De utbytte därefter texter och kommenterade varandras bidrag. Till sin hjälp hade de Mari Jungstedts dotter, som översatte Ruben Eliassens texter från norska till svenska.

Ruben Eliassen och Mari Jungstedt påbörjade arbetet med seriens andra bok under 2015. Under perioden mars–december 2015 levererade Ruben Eliassen texter till Mari Jungstedt och de arbetade med boken på i huvudsak samma sätt som de hade arbetat med den första boken.

I maj 2015 levererade författarna tillsammans ett synopsis avseende den andra boken till Bonnierförlagen. I enlighet med förlagsavtalet betalade Bonnierförlagen i samband härmed ut 325 000 kr i förskott till vardera av författarna. I enlighet med förlagsavtalet skulle ytterligare 325 000 kr betalas ut i förskott till respektive författare när manus lämnades in och godkändes.

Den 18 augusti 2015 ingick Ruben Eliassens företag Skrivestua SL och Mari Jungstedts företag Next Page AB ett agentavtal med Partners in Stories (agentavtalet). Genom agentavtalet gav Skrivestua SL och Next Page AB Partners in Stories ensamrätt när det gällde att träffa avtal om rättigheterna till hela *Gran Canaria*-serien i alla dess former, bl.a. böcker, filmer och tv. Därefter har Bonnierförlagen betalat ut all ersättning enligt förlagsavtalet till Partners in Stories.

Ett par dagar efter att agentavtalet träffats ingick Skrivestua SL och Next Page AB ett *Co-author agreement*. I ingressen anges att avtalet reglerar Ruben Eliassens och Mari Jungstedts uppfattning vad avser deras respektive rättigheter till böckerna i *Gran Canaria*-serien. I avtalet anges bl.a. att Ruben Eliassen och Mari Jungstedt är böckernas författare och innehavare av upphovsrätten till böckerna, samt att kommande royalties ska delas lika mellan författarna.

I punkt sex i *Co-author agreement* finns följande reglering. ”*Mari Jungstedt can, if she wishes, at any time, terminate the co-authorship with Ruben Eliassen. Sha can also select another co-author for The Canary Island Series if she wishes. If Mari Jungstedt wants to terminate the co-authorship with Ruben Eliassen then this agreement is no longer valid and all rights to the Work will thereafter belong to Mari Jungstedt.*”

Den 17 maj 2016 ingick Mari Jungstedt och Ruben Eliassen ett tillägg till *Co-author agreement* (tilläggsavtalet 2016). I ingressen anges att ”förlag, filmbolag och författarna har ingått förlags- och filmproduktionsavtal avseende titeln *Gran Canaria*-serien”. I avtalet anges att författarna nu är ense om att Mari Jungstedt är ensam upphovsman till den andra boken i *Gran Canaria*-serien och att den fulla upphovsrätten, såväl den ideella rätten som de ekonomiska rättigheterna till boken och även kommande böcker som skrivs av Mari Jungstedt i serien ska tillkomma Mari Jungstedt ensam. I och med avtalet betalade Mari Jungstedt ut 200 000 kr ”av förskott från Bonnierförlagen” till Ruben Eliassen. Det angavs även att det i kommande bokutgåvor m.m. tydligt skulle framgå att huvudpersonerna i serien skapats av Ruben Eliassen och Mari Jungstedt.

Den 12 maj 2017 gav Bonnierförlagen ut den andra boken ”Det förlovade landet” i *Gran Canaria*-serien. Mari Jungstedt angavs som bokens författare. I den tryckta versionen av boken anges följande på samma sida som viss annan information: ”Huvudkaraktärerna i serien om Gran Canaria har skapats tillsammans med Ruben Eliassen.”

Ruben Eliassen stämde Bonnierförlagen och Mari Jungstedt (nedan tillsammans svarandena) i juli 2020 vid Patent- och marknadsdomstolen. Ruben Eliassen påstår i tvisten i sammandrag att Mari Jungstedt och Bonnierförlagen har använt hans upphovsrättsligt skyddade texter i boken ”Det förlovade landet” utan hans samtycke. Detta bestrids på olika grunder av såväl Bonnierförlagen som Mari Jungstedt.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Ruben Eliassen har yrkat att Patent- och marknadsdomstolen ska

- 1) förbjuda Bonnierförlagen vid vite om 300 000 kr att mångfaldiga eller tillgängliggöra för allmänheten genom att sprida, framföra eller visa boken ”Det förlovade landet” av Mari Jungstedt utgiven av Bonnierförlagen år 2017;
- 2) förplikta *dels* Mari Jungstedt att betala 1 200 000 kr, *dels* Bonnierförlagen att betala 4 350 000 kr till honom i skälig ersättning enligt 54 § första stycket upphovsrättslagen för nyttjande och olovliga exemplarframställning av verket ”Det förlovade landet” under år 2017. På beloppet yrkas ränta enligt 6 § räntelagen från den 12 maj 2017;
- 3) förplikta svarandena att betala 50 000 kr för ideell skada och 25 000 kr för den ytterligare skada som svarandenas intrång har inneburit för honom enligt 54 § andra stycket upphovsrättslagen;

- 4) förplikta Bonnierförlagen att ta tillbaka alla exemplar av ”Det förlovade landet” som getts ut och ersätta dessa med nya exemplar av boken där det framgår att Ruben Eliassen är medförfattare till boken;
- 5) förplikta Bonnierförlagen att informera kunderna i Bonnier bokklubb om att Ruben Eliassen är medförfattare till boken ”Det förlovade landet” samt ge dem möjlighet att få ett nytt exemplar av boken där det framgår att Ruben Eliassen är medförfattare;
- 6) förplikta Bonnierförlagen och Mari Jungstedt att i ett pressmeddelande, som godkänts av Ruben Eliassen – ställt till samtliga tidningar, tv-bolag och magasin – kungöra att Ruben Eliassen är författare till ”Det förlovade landet”.

Ruben Eliassen har även begärt att det ska upprättas ett avtal som garanterar Ruben Eliassen framtida ersättning för royalties för boken ”Det förlovade landet”.

Svarandena har bestritt käromålet i dess helhet. För det fall att någon av Bonnierförlagen eller Mari Jungstedt skulle anses betalningsskyldigt till Ruben Eliassen, ska sådan ersättning inte överstiga 325 000 kr och någon ytterligare ersättning ska därför inte utgå. Någon ränta aktualiseras därför inte heller, men ränta enligt räntelagen vitsordas i och för sig av respektive svarande från dagen för delgivning, dvs. från den 24 juli 2020 för Bonnierförlagen och från den 17 juli 2020 för Mari Jungstedt.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

Ruben Eliassen

Han åtnjuter upphovsrättsligt skydd för de textutkast som han har skrivit till boken ”Det förlovade landet”. Hans texter utgör cirka 50 procent av bokens innehåll. Han äger upphovsrätten till textutkasterna i ursprunglig form på norska och i översatt form på

svenska. Om upphovsrätten till texterna i svensk översättning tillkommer Mari Jungstedts dotter har hon inte haft rätt att förfoga över dessa i strid mot upphovsrätten till de norska originaltexterna, vilket skett i detta fall.

Svarandena har begått intrång i hans upphovsrätt genom att använda hans texter utan hans samtycke och ge ut boken "Det förlovade landet". Utgivandet utgör exemplarframställning och tillgängliggörande av verket för allmänheten. Han har i egenskap av upphovsman rätt till skälig ersättning för utnyttjandet. Bonnierförlagen svarar för intrånget på samma sätt som Mari Jungstedt eftersom förlaget inte kan härleda någon bättre rätt till texterna än vad Mari Jungstedt har.

Mari Jungstedts intrång har skett uppsåtligen då han uppgett till henne att hon inte fick använda hans texter. Bonnierförlagen hade vid utgivningen av "Det förlovade landet" vetskap om att Mari Jungstedt använde hans upphovsrättsligt skyddade texter.

Tilläggsavtalet 2016 innebär att han gav Mari Jungstedt rätt att fortsätta använda konceptet till *Gran Canaria*-serien (bl.a. de karaktärer som utarbetats av honom och Mari Jungstedt tillsammans). Avtalet innebär *inte* att han gav Mari Jungstedt rätt att använda hans upphovsrättsligt skyddade texter. Betalningen om 200 000 kr från Mari Jungstedt till honom i samband med avtalets ingående avser ersättning för Mari Jungstedts rätt att fortsätta använda konceptet. Även betalningen om 325 000 kr från Bonnierförlagen för synopsis ska ses som en sådan ersättning. Vid bifall till svarandenas yrkanden de 325 000 kr för synopsis eftersom detta inte utgör ersättning för hans texter.

Förlagsavtalet gällde inte längre mellan Bonnierförlagen och honom när Bonnierförlagen gav ut "Det förlovade landet". Bonnierförlagen har därför inte haft rätt att ge ut boken med stöd i detta avtal. Bonnierförlagen har utgått från att förlagsavtalet var gällande utan att undersöka saken. Förlagsavtalet har inte sagts upp skriftligen, men upphörde att gälla när Bonnierförlagen slutade att representera Ruben Eliassen.

Bonnierförlagens tolkning av tilläggsavtalet 2016 strider mot lag då den innebär ett uppenbart missförhållande mellan den ersättning som har betalats till honom och vad boken ”Det förlovade landet” inbringat ekonomiskt. Detta är Bonnierförlagen väl medvetna om.

Bonnierförlagen har inte fullgjort sina skyldigheter mot honom genom att betala ut ersättning till agenten Partners in Stories. När samarbetet mellan honom och Mari Jungstedt upphörde ville Partners in Stories inte längre representera honom. Hans avtal med Partners in Stories har inte sagts upp skriftligen, men det upphörde att gälla någon gång 2015/2016. Han företrädde alltså inte av Partners in Stories när Bonnierförlagen betalade ut ersättning dit.

Inte heller i övrigt har Bonnierförlagen uppfyllt sina förpliktelser mot honom. I punkt sju i *Co-author agreement* anges att i händelse av att en av författarna vill avsluta samarbetet, har den andra författaren rätt att fortsätta arbetet med boken ”Det förlovade landet”. Efter att Mari Jungstedt avslutade samarbetet, meddelade han Bonnierförlagen att han ville fortsätta med serien. Bonnierförlagen var inte intresserade av detta.

Mari Jungstedt har ändrat i hans verk på sådant sätt att hans litterära och konstnärliga anseende har kränkts. Det sätt som Mari Jungstedt gjort hans texter tillgängliga är kränkande. Mari Jungstedt har även brutit mot punkt sju i *Co-author agreement* då han inte getts någon möjlighet att läsa igenom manus innan boken ”Det förlovade landet” publicerades.

Han har rätt till halva den vinst som försäljningen av boken ”Det förlovade landet” har inbringat i Sverige och utomlands. Försäljningen av ”Det förlovade landet” motsvarar försäljningen av ”En mörkare himmel”. Enligt uppgifter från Partners in Stories fick han cirka en miljon kr för försäljningen av ”En mörkare himmel” i Sverige och utomlands (650 000 kr i förskott + 253 753 kr). Detta betyder att Bonnierförlagen har haft en omsättning uppgående till cirka 10 miljon kr när det gäller försäljningen av ”Det förlovade landet”.

Svarandena

I första hand

Ruben Eliassen har genom tilläggsavtalet 2016 överlåtitt alla ekonomiska rättigheter och samtyckt till att efterge de ideella rättigheterna till "Det förlovade landet".

I andra hand

Förlagsavtalet är fortfarande gällande för utgivningen av "Det förlovade landet", varför talan avseende förbud, återkallelse och informationsspridning (dvs. yrkandena 1 och 4–6), ska ogillas. Av samma anledning ska även talan avseende ersättning för ideella rättigheter (dvs. yrkande 3) ogillas i dess helhet.

I tredje hand

Ruben Eliassen har i förhållande till både Bonnierförlagen och Mari Jungstedt anvisat agenten Partners in Stories som betalningsmottagare för såväl ersättning gällande ekonomiska rättigheter, som ideell skada. Bonnierförlagen har betalat fullgod ersättning genom betalning enligt förlagsavtalet till Partners in Stories. Talan ska därför ogillas så vitt avser all ersättning (dvs. yrkandena 2–3). Ruben Eliassen har därför att kräva ersättning från Partners in Stories istället.

I fjärde hand

Bonnierförlagen respektive Mari Jungstedt har inte använt någon av Ruben Eliassens texter i strid med 2 § upphovsrättslagen i "Det förlovade landet".

I femte hand

Det är inte proportionerligt med återkallelse enligt yrkande 4. Det finns inte laglig grund för att ålägga Bonnierförlagen att framställa och distribuera nya exemplar av boken enligt yrkandena 4–5. Informationsspridning enligt yrkandena 5–6 utgör ingen lämplig åtgärd.

UTVECKLING AV TALAN

Ruben Eliassen

Han och Mari Jungstedt påbörjade arbetet med den andra boken i *Gran Canaria*-serien under 2015. Det var han som kom på bokens titel. Han och Mari Jungstedt skrev boken tillsammans på samma sätt som när de arbetade med ”En mörkare himmel”. Han skickade över texter till Mari Jungstedt till boken under perioden mars–december 2015. Han hade tidigare hjälpt Mari Jungstedt med ”Gotlandsserien” såsom spökskrivare. För detta fick han betalat med 40 000 kr per månad.

När han och Mari Jungstedt separerat i slutet av 2015 diskuterade de hur projektet med den andra boken i *Gran Canaria*-serien skulle avslutas. Mari Jungstedt uppgav för honom att hon ansåg att han skrev dåligt och att hon skulle anställa en ny medförfattare. Han utgick därför från att Mari Jungstedt inte skulle använda hans texter. I samband med dessa diskussioner gav han tydligt uttryck för att Mari Jungstedt inte fick använda hans texter i samband med utgivningen av boken. Anledningen till att han har kvar ytterst få originaltexter på norska är att Mari Jungstedt krävde att han raderade dem efterhand.

Mari Jungstedts syfte med tilläggsavtalet 2016 var att fortsätta författandet av den andra boken i *Gran Canaria*-serien tillsammans med Katarina Janouch. Kort efter att tilläggsavtalet 2016 undertecknats var Mari Jungstedt i kontakt med sin ekonomiska rådgivare Anna-Karin Eldensjö för att bestämma hur Katarina Janouch skulle få betalat för hennes medverkan i boken.

”Det förlovade landet” gavs ut den 12 maj 2017. Han fick del av ett exemplar av boken den 22 juli samma år. Den 2 april 2018 kontaktades han av Bonnier Rights som ombad honom att underteckna ett avtal enligt vilket han frånsade sig alla rättigheter till och intäkter från en kommande Tv-produktion med utgångspunkt i *Gran Canaria*-serien. Under julen 2018/2019 läste han ”Det förlovade landet”. Han upptäckte då att halva

boken utgörs av hans texter. Han tog kontakt med Mari Jungstedt den 28 mars 2019 och påtalade att hon använt hans texter utan hans samtycke. Han kontaktade därefter Bonnierförlagen den 11 juni 2019 i samma ärende.

När det gäller *Co-author agreement*, som ingicks i augusti 2015 på agentbyrån Partners in Stories kontor, blev han distraherad av Jonas Axelsson och Mari Jungstedt när han skulle skriva under. Han litade på Mari Jungstedt och Partners in Stories och läste därför inte igenom avtalet. I efterhand upptäckte han att avtalet föreskrev att Mari Jungstedt vid valfri tid kunde säga upp medförfattarskapet med honom. Han kontaktade Mari Jungstedt, som då var enig med honom om att avtalsvillkoret inte skulle gälla. I avtalet sägs även att den ena författaren har rätt att fortsätta bokprojektet om den andra författaren inte vill fortsätta, eller är förhindrad att göra så. Den författare som inte längre vill vara med i projektet har dock rätt att läsa manus innan det publiceras. Både Mari Jungstedt och Bonnierförlagen har brutit mot dessa bestämmelser *dels* när Bonnierförlagen inte tillät honom fortsätta med serien sedan Mari Jungstedt sagt upp samarbetet, *dels* vid publiceringen av ”Det förlovade landet” som skedde utan att han gavs möjlighet att först godkänna manuset.

Tilläggsavtalet 2016 innebär enbart att Mari Jungstedt gavs rätten att använda bokidén och karaktärerna i den andra boken samt kommande böcker i samma serie. De 200 000 kr som utbetalades till honom i samband med att avtalet ingicks var ersättning för detta. Avtalet innebär inte att han gav Mari Jungstedt rätt att använda hans texter. Vidare nämner avtalet varken synopsis, pågående manuskriptarbete eller rättighetsövergång. Om det var intentionen borde avtalet ha reglerat detta. Han tvingades att skriva på avtalet eftersom Mari Jungstedt hotade med att informera norsk press om vissa saker och även kontakta hans ex. Den första boken i *Gran Canaria*-serien såldes i många exemplar och medförde utbetalningar på ca en miljon kr i royalty till var och en av författarna. Det måste framstå som självklart att han inte hade för avsikt att frånsäga sig alla ekonomiska rättigheter till boken för det ringa vederlag som utgick vid avtalets undertecknande. Det följer av specifikationsgrundsatsen att det råder en presumtion emot totalöverlåtelse och att avtal ska tolkas till upphovsmannens fördel.

Avtalet innebär inte att han har frånsagt sig rätten att bli namngiven som författare. Ett avtal med ett sådant avtalsinnehåll är utan verkan eftersom det står i strid med lag. Vid tolkningsproblem ska avtal tolkas till nackdel för den som upprättat dem.

Han har trätt ur förlagsavtalet och Bonnierförlagen, vilket förlaget inte motsatt sig. Partners in Stories är inte heller längre hans agent. Bonnierförlagen har inte krävt tillbaka de förskott som betalats ut till honom. Bonnierförlagen var väl medvetna om att han bidrag med texter till ”Det förlovade landet”. Förlaget borde tagit sitt ansvar och kontaktat honom innan publicering för att finna en lösning. Bonnierförlagen har inte tagit tillvara hans intressen som författare. Bonnierförlagen har även försökt att sälja rättigheterna till boken ”En mörkare himmel” till produktionsbolaget Pathfinder utan att han informerades. Bonnierförlagen är ett av de största förlagen i Norden; med det följer såväl ansvar som makt.

Svarandena

Ingen av texterna uppvisar en sådan originalitet som krävs för att erhålla upphovsrättsligt skydd. Majoriteten av de texter som Ruben Eliassen påstår att svarandena har plagierat utgörs dessutom av översättningar från norska till svenska, som är skrivna av Mari Jungstedts dotter, som i sin tur har överlåtit översättningarna till Mari Jungstedt. Dessa översättningar är föremål för separat upphovsrätt (se 4 § upphovsrättslagen). Ruben Eliassen har inte påstått att rätten till översättningarna överlåtit till Ruben Eliassen. Ruben Eliassen kan endast göra gällande upphovsrättsintrång i förhållande till de norska originaltexterna, vilka har presenterats i målet i mycket liten omfattning. Det påstådda verket har således inte kunnat identifieras med tillräcklig precision och objektivitet.

Det vitsordas i och för sig att Ruben Eliassens originaltexter på norska är upphovsrättsligt skyddade. Dessa texter uppgår uppskattningsvis till 50 sidor text vilket motsvarar knappt 15 procent av de 338 sidor i boken ”Det förlovade landet”. De sidor i boken ”Det förlovade landet” som Ruben Eliassen påstår vara plagiat från hans utkast är

dessutom kraftigt omarbetade av Mari Jungstedt. I vart fall har Mari Jungstedt och Bonnierförlagen inte agerat uppsåtligt eller oaktsamt. De båda har utgått från att innebörden av de avtal som tecknats var att Ruben Eliassen överlätit den fulla upphovsrätten till Mari Jungstedt.

För det fall domstolen trots allt skulle finna Bonnierförlagen ersättningsskyldig ska ett avdrag göras för det förskott som Bonnierförlaget tidigare har betalat ut till Ruben Eliassen. Avdraget motsvarar ett belopp om 325 000 kr. Det påstådda upphovsrättsbrottet avser enbart Sverige. Det kan därför inte komma ifråga att betala ut ersättning för utlandsförsäljning.

Ruben Eliassen har enligt förlagsavtalet upplåtit förlagsrättigheterna till ”Det förlovade landet” till Bonnierförlagen. Bonnierförlagen har inte fått något meddelande från Ruben Eliassen om att han önskat säga upp förlagsavtalet. Förlagsavtalet är alltjämt gällande. Ruben Eliassen och Mari Jungstedt har kommit överens om att all royalty som betalas ut från Bonnierförlagen ska gå till Partners in Stories (med avräkning för redan utbetalt förskott till Ruben Eliassen och Mari Jungstedt), som sedan har fördelat royaltyn enligt överenskommelse mellan Ruben Eliassen och Mari Jungstedt. Ruben Eliassen har alltså inget krav mot Bonnierförlagen.

Mari Jungstedt och Ruben Eliassen hade enligt förlagsavtalet ett krav på sig att färdigställa seriens andra bok vid ett visst datum. För att Mari Jungstedt skulle uppfylla detta krav var hon tvungen att hålla sig vid den berättelse som parterna jobbat med under ett års tid. Tilläggsavtalet 2016 innebar att Mari Jungstedt fick ta över det pågående manuskriptarbetet så som det förelåg, i enlighet med synopsis, genom en fullständig rättighetsövergång från Ruben Eliassen. Som motprestation fick Ruben Eliassen behålla det förskott han fått för synopsis och en ytterligare utbetalning om 200 000 kr. Att detta är innebörden av tilläggsavtalet 2016 visas även vid en jämförelse med *Co-author agreement* från 2015. *Co-author agreement* reglerar den fortsatta bokserien. I tilläggsavtalet 2016 pekas Mari Jungstedt ut som ensam upphovsman, vilket tydligt visar att tanken var att bok nr två skulle göras klar. I annat fall hade man kunnat nöja

sig med att i tilläggsavtalet 2016 reglera den fortsatta serien och inte specifikt boknummer två.

DOMSKÄL

Utredningen m.m.

Ruben Eliassen har åberopat förhör med sig själv under sanningsförsäkran. Båda parter har åberopat de skriftliga avtal som är aktuella i målet för att styrka sin respektive tolkning av dess innehåll. Härtill har båda parter åberopat de texter som Ruben Eliassen sänt över till Mari Jungstedt. Svarandena har åberopat syn på boken ”Det förlovade landet” och Ruben Eliassen utdrag ur boken.

Ruben Eliassen har inte företrätts av ombud vid huvudförhandlingen. Förhöret med Ruben Eliassen har pga. detta – och i enlighet med Ruben Eliassens önskan – letts av rättens ordförande. Därutöver har Ruben Eliassen – såväl före som vid huvudförhandlingen – bl.a. uppmanats att redogöra och förklara hur han beräknat den skada han anser sig ha lidit.

Ruben Eliassens upphovsrätt m.m.

Enligt 1 § första stycket upphovsrättslagen har den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk upphovsrätt till verket. Upphovsrätten innebär i sammandrag att skaparen ges ensamrätt att förfoga över verket genom att tillgängliggöra verket för allmänheten och att framställa exemplar av verket, de s.k. ekonomiska rättigheterna (2 §). Med upphovsrätten följer även en rätt att i samband med utnyttjande av verket bli namngiven och att motsätta sig vissa förändringar av verket, de s.k. ideella rättigheterna (3 §).

Ruben Eliassen har i målet åberopat texter som han har författat. Dessa texter är sådana att de i och för sig skyddas av upphovsrätt, vilket också har godtagits av svarandena.

Domstolen tar i det följande först ställning till om de avtal som Ruben Eliassen ingått med Mari Jungstedt innebär att han avtalat bort sina ekonomiska och/eller ideella rättigheter till texterna. Därefter behandlar domstolen frågan om Ruben Eliassen bevisat att Mari Jungstedt och Bonnierförlagen har gjort intrång i upphovsrätten till hans texter. Därefter behandlas särskilt Ruben Eliassens rättigheter i förhållande till Bonnierförlagen. Sist i domen finns en sammanfattande bedömning där vissa övriga frågor också behandlas.

Ruben Eliassens avtalsfrihet och de avtal som han har ingått

Det framgår av 27 § första stycket upphovsrättslagen att en upphovsman kan *överlåta* sin upphovsrätt. När det i 27 § talas om överlåtelse avses de ekonomiska rättigheterna (jfr 3 §). Ett exempel på sådan överlåtelse är att författaren ingår ett förlagsavtal med en förläggare. Genom ett förlagsavtal överlåter upphovsmannen till förläggaren att genom tryck eller liknande förfarande mångfaldiga och ge ut verket (se 31 §). Upphovsmannen kan inte överlåta den ideella rätten till verket (se 3 § *e contrario*). Han eller hon kan emellertid – uttryckligen eller konkludent – med bindande verkan *efterge* sin ideella rätt.

Om de avtal som reglerar överlåtelse eller eftergift av de rättigheter som tillkommer upphovsmannen är oklara eller tysta när det gäller omfattningen av överlåtelsen/eftergiften, får dess omfattning fastställas genom tolkning och utfyllning enligt i svensk rätt allmänt vedertagna regler för avtalstolkning. När så sker måste dock särskild hänsyn tas till att det är fråga om just ett verk, till verkets natur och till att upphovsmannen vid avtalets ingående kan ha haft en svag position. Hänsyn måste också tas till avtalets syfte och praktiska funktion. (Se NJA 2010 s. 559 p. 7–9.)

Domstolen övergår efter dessa rättsliga utgångspunkter till att bedöma innebörden av de avtal som Mari Jungstedt och Ruben Eliassen ingått. Det ska klargöras att svarandesidan inte längre gör gällande att partsställningen har någon betydelse för tvisten (dvs. att avtal kan ha ingåtts av Ruben Eliassens bolag).

Ruben Eliassens och Mari Jungstedts relation i förhållande till rättigheterna till verket ”Det förlovade landet” regleras *för det första* i *Co-author agreement*, som de ingick i augusti 2015. Avtalet är till sin lydelse motsägelsefullt. I punkt sex anges att Mari Jungstedt ensidigt när som helst har rätt att avsluta samarbetet med Ruben Eliassen för att fortsätta bokprojektet med en annan medförfattare. I punkt sju anges att den ena av de två författarna har rätt att fortsätta arbetet med bokserien om den andra författaren inte kan eller vill fortsätta samarbetet. Till *Co-author agreement* finns ett tilläggsavtal, som ingicks den 17 maj 2016. I avtalet anges att Mari Jungstedt är ensam upphovsman till bok nummer två och att detta avser såväl de ekonomiska som den ideella rätten.

Svarandena har för att förklara partsavsikten bakom avtalen redogjort för Mari Jungstedts och Ruben Eliassens samarbete vid tiden för avtalens ingående. Mari Jungstedt och Ruben Eliassen hade i början av 2015 lämnat in synopsis till den andra boken i *Gran Canaria*-serien till Bonnierförlagen och fått ett förskott på 325 000 kr vardera utbetalt. I augusti 2015 var det mening att författarna skulle leverera ett färdigt manus till Bonnierförlagen. Om så inte skedde kunde förskotten krävas tillbaka. Arbetet med den andra boken gick dock trögt. Det enda sättet att få den andra boken färdig var att Mari Jungstedt skrev klart den själv utifrån det synopsis som redan getts in och med stöd av det arbete som parterna redan lagt ned. Om så inte skedde skulle både Mari Jungstedt och Ruben Eliassen tvingas betala tillbaka de förskott de erhållit från Bonnierförlagen. För att säkerställa att det blev en andra bok – och att bl.a. Ruben Eliassen fick behålla sitt förskott – ingicks tilläggsavtalet. Vid tiden för avtalets ingående visste man inte om bokens potential. Ersättningen till Ruben Eliassen måste ses mot denna bakgrund.

Mot detta ska ställas Ruben Eliassens uppgifter. Han ha uppgett att parternas avsikt med tilläggsavtalet var att Mari Jungstedt skulle få fortsätta skriva böckerna i *Gran Canaria*-serien. Hon hade dock inte rätt att använda sig av de texter som han hade levererat till henne under perioden mars–december 2015.

Enligt domstolens bedömning är tilläggsavtalet klart till sin utformning. Det anger att Ruben Eliassen genom avtalet överlåter upphovsrätten till Mari Jungstedt. Med ”upphovsrätten” måste förstås rätten till det synopsis som han varit med och författat samt de texter som han levererat till boken. Med beaktande av omständigheterna vid avtalets ingående kan avtalet i sig eller den ersättning som utgick anses utgöra ett för Ruben Eliassen oskäligt resultat. Det saknas därför skäl att jämka avtalets innehåll, eller helt lämna det utan avseende. Avtalet är vidare ingånget mellan Mari Jungstedt och Ruben Eliassen med hjälp av deras – i vart fall vid tiden – gemensamma agent Partners in Stories. Domstolen kan inte finna att det finns någon sådan ojämlikhet i avtalsförhållandet, eller andra förhållanden vid avtalets ingående, som kan inverka på tolkningen till förmån för Ruben Eliassen.

När det gäller den ideella rätten ställs det generellt högre krav på att upphovsmannen ska ha förstått innebörden av avtalet. I detta hänseende finns i tilläggsavtalet, se punkt (i), en regleringen som anger att namngivningsrätten ska tillgodoses på så sätt att det i varje bokutgåva m.m. ska anges att huvudpersonerna i serien är skapade av Ruben Eliassen och Mari Jungstedt. Till detta är tillagt för hand att detta ska ske på ett eget uppslag. Av den syn som förevarit på boken får anses framgå att detta i stort sett har tillgodosetts. Ruben Eliassen har mot denna bakgrund och vad som övrigt framkommit inte bevisat att Mari Jungstedt genom publiceringen av ”Det förlovade landet” gjort intrång i hans namngivningsrätt.

Ruben Eliassen har även åberopat att publiceringen innebär att hans litterära och konstnärliga anseende kränks. I denna del ska tas i beaktande att Ruben Eliassen tidigare gett ut en bok i samma serie tillsammans med Mari Jungstedt. Det har inte framkommit något som talar för att publiceringen av ”Det förlovade landet” skulle vara kränkande för Ruben Eliassen på något särskilt sätt. Ruben Eliassen har inte visat att hans litterära eller konstnärliga anseende kränkts genom publiceringen.

Domstolens sammanfattande bedömning i denna del är att Ruben Eliassen genom de avtal han ingått med Mari Jungstedt har överlåtit sin del av såväl den ideella som de

ekonomiska rättigheterna till boken ”Det förlovade landet”. Ruben Eliassens talan kan redan på denna grund inte vinna bifall varken mot Bonnierförlagen eller Mari Jungstedt.

Vid denna bedömning har Mari Jungstedt inte heller brutit den avtalsförpliktelse som finns i punkt sju i *Co-author agreement* vid publiceringen av ”Det förlovade landet”. När publiceringen skedde var ju rättigheterna till boken helt och hållet hennes. Bonnierförlagen har inte heller begått något sådant avtalsbrott, vilket följer redan av att de inte är part till avtalet.

Har Ruben Eliassen visat att Mari Jungstedt och Bonnierförlagen har gjort intrång i hans upphovsrätt?

Parterna är överens om att de texter som Ruben Eliassen har skrivit på norska i och för sig är sådana att de är upphovsrättsligt skyddade och att upphovsrätten tillkommer Ruben Eliassen. Bonnierförlagen och Mari Jungstedt har dock invänt att intrång i texterna inte skett genom publiceringen av ”Det förlovade landet”.

Det är Ruben Eliassen som har bevisbördan för att intrång skett. Han har som stöd för att intrång skett åberopat en mängd utkast, som han skickat till Mari Jungstedt. Han har även fört bevisning av hur hans texter återspeglas i den färdiga boken.

Ett av problemen med Ruben Eliassens bevisföring är att han endast i ringa omfattning åberopat originaltexter författade av honom på norska. De texter som han åberopat är till största del på svenska. På frågan från rätten har han förklarat att dessa texter kan vara en bearbetning efter det att texten skickats mellan honom och Mari Jungstedt och även översatts av Mari Jungstedts dotter från norska till svenska.

Enligt domstolens bedömning är det underlag som Ruben Eliassen har åberopat till stöd för sitt påstående om upphovsrättsintrång inte sådant att domstolen kan göra någon bedömning av hans påstående. Detta leder till slutsatsen att han inte bevisat att

Mari Jungstedt eller Bonnierförlagen begått upphovsrättsintrång i hans norska originaltexter vid publiceringen av boken ”Det förlovade landet”. Även detta leder fram till slutsatsen att Ruben Eliassens talan inte kan vinna bifall varken mot Bonnierförlagen eller Mari Jungstedt.

Ruben Eliassens rätt mot Bonnierförlagen

När det gäller relationen mellan Bonnierförlagen och Ruben Eliassen styrs den av det förlagsavtal som de ingått. Det är i enlighet med detta avtal som Bonnierförlagen betalade ut 325 000 kr till Ruben Eliassen när han och Mari Jungstedt i januari 2015 lämnade in synopsis till ”Det förlovade landet”.

Ruben Eliassen har i sin tur, på samma sätt som Mari Jungstedt, gett i uppdrag åt agenten Partners in Stories att sköta alla kontakter med bokförlag m.m. och även inkassera de royalties m.m. som beräknades tillkomma författarna.

Ruben Eliassen har hävdad att såväl agent- som förlagsavtalet har sagts upp. Förlagsavtalet ska ha sagts upp i anledning av att han tog kontakt med Bonnierförlagen och uppgav att han ville fortsätta att ge ut *Gran Canaria*-serien utan Mari Jungstedts medverkan. Agentavtalet har, enligt Ruben Eliassen upphört, eftersom Partners in Stories inte var intresserade av att företräda honom sedan samarbetet med Mari Jungstedt avbrutits.

Ruben Eliassen har inte förebringat någon bevisning – utöver de egna uppgifterna – om att de båda avtalen sagts upp. Detta utgör mot Bonnierförlagens bestridande i sammanhanget inte tillräcklig bevisning.

Detta leder till slutsatsen att Bonnierförlagen har haft rätt att ge ut boken ”Det förlovade landet” under förlagsavtalet och med befriande verkan erlagga betalning till den agent som Ruben Eliassen anvisat, dvs. Partners in Stories.

Sammanfattning och tillkommande frågor

Domstolen har kommit fram till att Ruben Eliassen inte har bevisat att Mari Jungstedt eller Bonnierförlagen har gjort intrång i hans norska originaltexter vid utgivningen av boken "Det förlovade landet".

Domstolen har vidare funnit att Ruben Eliassen under alla förhållanden har överlåtit och/eller eftergett sin del av såväl de ekonomiska som de ideella rättigheterna till boken "Det förlovade landet" till Mari Jungstedt.

Ruben Eliassen har erhållit ersättning av Mari Jungstedt för överlåtelsen/eftergiften av de ekonomiska och ideella rättigheterna till boken. Domstolen har funnit att ersättningen – sett i relation till de omständigheter som då förelåg – inte står i sådant missförhållande till värdet av rättigheterna att avtalet av det skälen ska jämkas eller helt lämnas utan avseende.

Ruben Eliassens talan mot Mari Jungstedt eller Bonnierförlagen kan således inte vinna bifall. Till detta kommer att Ruben Eliassen inte bevisat att något av avtalen med Bonnierförlagen eller hans agent sagts upp. Bonnierförlagen har därför betalat ersättning med befriande verkan till hans agent.

Till detta kommer att Ruben Eliassen för att ha rätt till ersättning utöver skälig ersättning måste bevisa att intrånget skett uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. De avtal som funnits mellan Ruben Eliassen och Mari Jungstedt gör att varken Mari Jungstedt eller Bonnierförlagen kan anses ha handlat med sådan insikt.

Ruben Eliassen har inte heller styrkt de belopp som han anser att Mari Jungstedt och Bonnierförlagen ska betala till honom.

Ruben Eliassens talan ska således i dess helhet ogillas såväl mot Bonnierförlagen som mot Mari Jungstedt.

Rättegångskostnader

Ruben Eliassen har inte vunnit framgång med sin talan och ska därför enligt 18 kap. 1 § rättegångsbalken ersätta motpartens kostnader såvitt de är skäligen.

Mari Jungstedt har inte begärt någon ersättning för rättegångskostnader. Bonnierförlagen har begärt ersättning med 601 920 kr, allt avseende ombudsarvode.

Enligt domstolens bedömning är vad Bonnierförlagen begärt i ersättning skäligen med hänsyn till den tid målet pågått och den skriftväxling som förevarit. Ruben Eliassen ska därför förpliktigas att ersätta dessa kostnader. På beloppet ska ränta utgå enligt 18 kap. 8 § rättegångsbalken.

Sekretess

I målet har svarandena anfört att det finns uppgifter i målet som omfattas av sekretess. Patent- och marknadsdomstolen ifrågasätter inte att uppgifter i målet är sådant som kan omfattas av sekretess. Sekretessen för dessa uppgifter ska, med undantag för de uppgifter som tagits in i denna dom, bestå i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1

Överklagande, ställt till Patent- och marknadsöverdomstolen ska ha inkommit till Patent- och marknadsdomstolen senast den 23 december 2021. I Patent- och marknadsöverdomstolen krävs det prövningstillstånd.

Karin Ahlstrand Oxhamre

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, Patent- och marknadsdomstolen

PMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Patent- och marknadsdomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Patent- och marknadsöverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövnings-tillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Patent- och marknadsdomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Patent- och marknadsdomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent aviseras domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Patent- och marknadsöverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Patent- och marknadsöverdomstolen

När överklagandet kommer in till Patent- och marknadsöverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Patent- och marknadsöverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att Patent- och marknadsdomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om Patent- och marknadsdomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med Patent- och marknadsdomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.